

HÜZÜNLE GELEN İRFAN

عَلَيْكُمْ بِالْحُزْنِ فَإِنَّهُ مِفْتَاحُ الْقَلْبِ قَالُوا: يَا
رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ الْحُزْنُ؟ قَالَ: أَجِيعُوا
أَنْفُسَكُمْ بِالْجُوعِ وَأَظْمِئُوهَا

'Aleyküm bi'l-huzni fe-innehû miftâhu'l-kalbi kâlû yâ resulallâhi ve keyfe'l-huzni kâle ecî'û enfüseküm bi'l-cû'i ve azmiûhâ.

İbn Abbâs radiyallahu anhumadan bu ikinci hadîs-i şerîf,

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki; size hüzünlü boynu bükük, mahzun olmanızı tavsiye ederim. Öyle olun.

Kâlû yâ resulallâhi ve keyfe'l-huzni. Nasıl böyle insan mahzun olacak, hüzünlü olacak Ya Resûlullah?

Buyurdu ki; *kâle ecî'û enfüseküm bi'l-cû'i.* Aç durarak nefsinizi efendim acıktırınız. O zaman efendim nefsi acıktığı için insanın ister istemez keyfi kaçır, boynu bükülür, ya bırak ya şimdi halim yok işim yok bilmem ne filan efendim.

Ve azmeûhâ. Susuz bırakınız. Aç ve susuz bırakınız da nefsiniz hüzünlensin. Tabi aç ve susuz bırakmak iki şekilde olur. Bir, çok yemezsin, perhiz yaparsın. Tutarsın kendini istersen yersin ama yemezsin, istersen eve gidersen hanım bir mükellef sofraya kur da şöyle kolları sıvayalım bir güzelce yiyelim diyebilirsin, bir de dersin ki yemeyeyim de biraz acıkayım hem de fazla yağlar erimiş olur efendim filan filan. Mide dinlenmiş olur karaciğer dinlenir. Bu perhiz. Yani az yemek. Efendim veya bazı yemek vakitlerini atlatmak. Bir de akşamdan niyet edersen oruca, oruç tutarsın o da sevaplı olur. Aç durmak da iyidir ama oruç tutmak niyet edip oruç tutmak daha iyidir. Efendim aç durmak da sadece midenin dinlenmesi vardır. Oruç tutmakta bütün azaların dinlenmesi vardır. Oruç daha genel bir şey. Efendim ibadet oluyor. Sadece midenin ibadeti değil her şeyin ibadeti oluyor. O bakımdan oruç tutarak böyle mahsun olmak yolunu efendimiz tavsiye etmiş. Çünkü

Aleyküm bi'l-huzni fe-innehû miftâhu'l-kalbi. Çünkü kalbin kilitlerinin açılması, gönlün nurlanıp açılması hüznle olur. Onun için aç duracağız. Yani kalbi kara ise insanın katı

ise, duygulanamıyorsa, ağlayamıyorsa, hissiyatı kuvvetli değilse neden?

Tokluktan. Aç olduğu zaman efendim kalbin kapısı açılmış oluyor. Gönül, gönül kapıları açılmış oluyor. Gönlün kapısı açıldığı zaman da gönül âlemi insanın önüne serildiği zaman da irfan başlamış oluyor âriflik başlamış oluyor. Gönlü uyanık, gönlü nurlu, gönül gözü açık ne güzel. Efendim maneviyatı gönül gözüyle görüyor. Onun için birinci hadîs-i şerîf te bize gece ibadeti tavsiye olundu bu akşam. İkinci hadîs-i şerîfte de aç durmak yani mümkünse oruçlu olmak tavsiye olundu. Yarın da *eyyâm-ı biyz'in* ilk günüydü Çarşamba. Perşembe günü ikinci günüydü. Cuma da üçüncü günüydü. Çarşamba, Perşembe, Cuma oruç tutabilenler tutabilirse hem *eyyâm-ı biyz* sevabını alacaklar, hem de Çarşamba Perşembe cuma gününü peş peşe oruç tutup Cuma günü de sadaka veren kimse, annesinden doğduğu gün gibi günahsız oluyordu. Onun için o faydası da var. Efendim burada da şimdi bize gönül kapıları açılınsın diye hüznü olmayı tavsiye ediyor. Hüznün de açlıktan olacak diye bildiriyor. Demek ki bu sebeplerden yarın inşallah oruca niyetlenelim.

a. Allah'tan Gelen Bereket ve Şifa

Peygamber Efendimizin tavsiyelerinden efendim gelelim bir tanesini daha okumaya.

عَلَيْكُمْ بِهَذِهِ الشَّجَرَةِ الْمُبَارَكَةِ زَيْتِ
الزَّيْتُونِ فَتَدَاوُوا بِهِ فَإِنَّهُ مُصَحَّةٌ مِنَ الْبَاسُورِ

*Aleyküm bi-hâzihi'ş-şecerati'l-mübâra-
keti zeyti'z-zeytûni fe-tedâvev bi-hî fe-in-
nehû musihhatün mine'l-bâsûri.*

Aleyküm bihazihi şeceretil mübareke.

Size şu mübarek ağacı tavsiye ederim.

Nedir şecerate-i mübâraketi?

Nur suresinde geçiyor.

... يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ
وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ
نَارٌ نُّورٌ عَلَى نُورٍ... ﴿٣٥﴾

*Yûkadü min şeceratin mübâraketin
zeytûnetin lâ şarkiiyetin ve lâ ğarbiyyetin*

yekâdü zeytühâ yüdüü ve lev lem temseshu nârun. Nûrun ‘alâ nûrin...¹

Burada zeytin ağacı bu âyet-i kerîmede okuduğum kelimelerle, mübarek bir ağaç olarak bereketli, hayırlı, mübarek bir ağaç olarak methediliyor. Bunu bu ağacı size tavsiye ederim diyor Peygamber Efendimiz. Ama arkasından da söylüyor. Zeytün zeytinu, zeytinyağını yani ağacın kendisini kabuklarını kemirmek değil de, gerçi yapraklarından da şifa olduğunu söylediler, telefon ettiler bana. Yapraktan birkaç tanesini koyup çaydanlığa kaynatıp içilince efendim şeker ve bazı rahatsızlıklara iyi geldiğini de söylediler. Yaprakta da şifa var. Tanesinde de şifa var. Çekirdeğinde de şifa var. Çekirdeğini yutarsan çekirdeği eriyor şeyde midede hâlbuki başka çekirdekler erimez, eriyor çekirdeğinde de şifa var.

Onun için diyor ki Peygamber Efendimiz; bu ağacı bu zeytinin yağının tavsiye ederim. Öyle suni yapıma, fabrikadan geçme, vitaminleri ölmüş, sadece efendim kendisi bir madde işte sarı bir madde. Öyle yağlar yerine, margarinerler yerine efendim bu mübarek zeytin

¹ 24/Nûr, 35.

ağacının hem de tabii sıkılmışını alırsanız çok faydalı. Tabii sıkılmış zeytinyağında herhangi bir şey olmuyor. Vitaminler ve diğer kıymetli malzemeler kalıyor. Yalnız tabii sıkılmış zeytinyağının kendine mahsus bir kokusu vardır. Herkes onu beğenmeyebilir. Babam ikram olsun iltifat olsun diye İbn Emin Mahmud Kemal efendinin yurdunda sohbetlerine gidermiş, o büyük âlim. Ona bir zeytinyağı tenekesi büyük on yedi kiloluk, kendisi de ticaretle meşgul babamın en iyisinden diye tabii naturel denilen zeytinyağından göndermiş, efendim götürmüş hediye vermiş. Ondan sonra mübarek demiş bu zeytinyağını al geri götür. Bunun tadı hoş değil demiş. Hâlbuki tabiisi, tabiisini tadı biraz böyle efendim biz severiz mesela biz zeytini anlayan bir ülkeden, kasabadan, köyden yetişmiş olduğumuz için ikisi konulsa karşımıza ötekisi beğenmeyiz bunu beğeniriz, onu çok zevkle yeriz. Hatta ekmeğin üstüne böyle çevirip ıslatıp üstüne tuz ekip böyle bile yeriz. Bayılırız yani. Ama ötekisi bilmeyenler gider ağır geldiği içinde ötekisini yerler. Bu zeytinyağını tavsiye ediyor Peygamber Efendimiz.

Fe-tedâvev bi-hî. Onunla tedavi de olunuz. Zeytinyağının hangi işlere yaradığını artık

açarsınız şifalı otlar ve bitkiler kitabından. Tabi ben açsaydım okuyup da size bildirseydim iyi olurdu ama efendim açarsınız zeytinyağı içilir böyle. Çay bardağı kadar böyle kulplu bardakla ben hep içildiğini biliyorum. O iyi gelirmiş ama nelere iyi gelirmiş efendim bilmem. Neler olduğunu bilmiyorum.

Fe-innehû musihhatün mine'l-bâsûri.

Basur hastalığına da iyi gelir diye bu hadîs-i şerîfin sonunda Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* efendimiz bildiriyor.

Başka bir şey bu şeyde bildirildiği efendim methettiği şey.

عَلَيْكُمْ بِالْقَرَعِ فَإِنَّهُ يَزِيدُ فِي الدِّمَاجِ وَعَلَيْكُمْ
بِالْعَدَسِ فَإِنَّهُ قُدِّسَ عَلَى لِسَانِ سَبْعِينَ نَبِيًّا

'Aleyküm bi'l-kar'ı *fe-innehû yezidü fi'd-dimâğî* ve 'aleyküm bi'l-'adesi *fe-innehû gud-sün 'alâ lisâni seb'îne nebiyyen.*

Kabağı tavsiye etmiş bu okuduğum hadîs-i şeriflerden yani birde yemeklerden tavsiyeler açılmışken bunu da okuyayım dedim. Kabağı tavsiye ederim size diyor. Çünkü o efendim ak-lın berraklığını arttırır. Dimağa böyle bir

açıklık getirir insana. Başım ağrıyor bilmem ne kafam almıyor dimağa bir şey getirir. Zekâyâ akla arttırma getirir.

Ve ‘aleyküm bi’l-‘adesi. Efendim yani dimağı aklı şey yapar ağrıyı da giderir yani baş ağrısını da. *‘aleyküm bi’l-‘adesi.* Mercimeği de tavsiye ediyor Peygamber Efendimiz.

Efendim *fe-innehû gudsün ‘alâ lisâni seb’îne nebiyyen.* Yetmiş peygamberin diliyle methedilmiş mübarek kutsi bir hububattır mercimek. Yeşil mercimek, kırmızı mercimek. Biz itikâfta mercimek lapası yiyoruz. Büyükle-
rimiz onu tavsiye etmiş. Yani mübarek bir şey olduğundan. Yetmiş peygamberin methettiği bir efendim taam olduğundan. İtikâfta da o yediriyorlar bize. Demek ki bir güzelliği var. Amerikalılar da inceleme yapmışlar, dayanıklılığı itibariyle, vücuda faydalı maddeleri hangisi ittifa ediyor filan diye. En kıymetli hububattan birisi bu mercimekmiş. Birinci gelmiş galiba. O kadar önemli neler varsa içinde çok önemli.

b. Efendimizin Tavsiyeleri Işığında Nefsi Terbiye

Hazreti Ali efendimizden bir tanesi daha var. Böylece beş hadîs okumuş olacağız bugün.

Efendim

عَلَيْكُمْ بِالزَّبِيبِ فَإِنَّهُ يَكْشِفُ الْمِرَّةَ وَيَذْهَبُ
بِالْبَلْغَمِ وَيَشُدُّ الْعَصَبَ وَيَذْهَبُ بِالْعِيَا وَيُحْسِنُ
الْخُلُقَ، وَيُطَيِّبُ النَّفْسَ وَيَذْهَبُ بِالْهَمِّ

'Aleyküm bi'z-zebîbi fe-innehû yekşifü'l-mirrate ve yezhebu bi'l-balğami ve yeşüddü'l-'asabe ve yezhebü bi'l-'ayâ ve yuhsinü'l-huluka ve yutayyibü'n-nefse ve yüzhebü bi'l-hemmi.

Kuru üzümü tavsiye ediyor Peygamber Efendimiz. Hazreti Ali efendimizin rivayetine göre burada methediyor. Kuru üzüm. Şey yapıyoruz bir de itikâfta ne yiyoruz?

Kuru üzüm yiyoruz ya yirmi bir tane. Bak burada hadîs-i şerîfte çıktı. Yani büyüklerimiz her söylediği şeyi hadîse dayandırarak yapmışlar. Biz onlara uyup o şeyi yaptıktan sonra hadîs kitaplarını okurken bakıyoruz ki vay

mübarekler vay diyoruz Allah makamlarını yükseltsin, nurlarını ziyade etsin diye efendim nelere faydası varmış.

Çünkü *fe-innehû yekşifü'l-mirra*. Çünkü insanın efendim safrasını açar. Tabi safra hazma yardımcı olan bir şey. Bu öyle bir sindirim cihazına faydası var. *Ve yezhebu bi'l-balğami*. Ondan sonra balgamı da keser. Demek ki nefes sistemine de, teneffüs sistemine de faydası var. Sindirim sistemine de faydası var. Teneffüs sistemine de faydası var. *Ve yeşüddü'l-'asabi*. Ve sinirleri de yatıştırır, sakinleştirir, gerginliğini giderir. Yani gerilim ne diyorlar şimdi stres stres stres strip gibi stres işte şey efendim gerginliği giderir. Stres dedikleri. *Ve yezhebü bi'l-'ayâ*. Efendim yorgunluğu da attırır. Hakikaten zeytinin içindeki şeker, insanın kanına en çabuk karışan şeker cinsiymiş. Yendiği zaman buradan hop karnına gidiyor yorgunluk filan kalmıyor zıp zıp oluyor gene neden?

Şeker geldi takviye, yakıt geldi yani ondan. Ondan sonra *ve yuhsinü'l-huluka*, ahlâkını da insanın güzelleştirir. *Ve yutayyibü'n-nefse*. Nefsi de hoş eder. Yani üzüm,

kuru üzüm yedikçe de insan oh oh *Elhamdulillah* çok şükür memnun da olur yani, nefsi de tatmin olur insanın.

Ve yüzhebü bi'l-hemmi. Kaygıyı da kederi hemmi kederi kaygıyı da kafadan uzaklaştırır. Oh o zaman insanın cebinde üzüm bulunmalı, iki de bir şeker hastası değilse efendim ağzına atı atıvermeli, bu kadar güzelmiş. Allahu Teâlâ Hazretleri tabi bu kağıtlı değil, alüminyumlu değil efendim prezervetifli, koruyucu maddeli değil, bilmem şunu değil bunu değil tabii. Yani en güzel şey. Çocuklar şeker atınca seviniyorlar da acaba üzüm atarsak ne derler bilmem. Ha derler hoca şey yaptı derler işte artık yani gevşetti derler. Şeker vermiyor bize de üzüm veriyor derler. Halbuki üzüm versek ne iyi. Malatyalı birisi vardı gittiği yere kayısı ikram ediyordu. Vay bölgeci var. Malatya'nın kayısısı meşhur ya gittiği yere çikolata alacağım diyor kayısı götürüyorum diyor. Malatya'nın kayısısı şöyle güzel paket. Efendim kayısı da içinde potasyum olan bir meyve. Potasyum vücutta çok önemli şey madde. Sodyum ve potasyum dengesi vücutta fevkalade önemli. Potasyumun seviyesi azaldı mı hapı yutuyor insan.

Ben ameliyat oldum. Bizim maddeleri ölçtüler doktorlar, ameliyattan sonra tabi yataktayız, halsiziz filan. Uuu o senin potasyum bilmem en az yirmi sekiz, yirmi beş olması lazım-mış da on altıya mı düşmüş filan, böyle ölçekte bir hayli geriye gitmiş filan. Aman senin potasyumun çok azalmış. Ne yapacağız? İşte kayısı hoşafı ye dediler boyuna. Kayısı hoşafı ye dediler. Efendim bizde devam ettik filan, yükselttik yani şeyi, potasyumun miktarını yükselttik. Benim rahmetli babamın bir amcası varmış ben görmedim. Molla, yani hocalık tarafı da var. Gitmiş İstanbul'da filan okumuş dedemlerle filan efendim molla İbrahim amca. Öyle bir efsanevi adam ki, hem dürüstlükte hem güçte kuvvette. Beş kişi gelirlermiş böyle bir şeyi yerinden kıpırdatamazlarmış bir yükü tek başına kaldırırmış. Beş kişinin kaldıramadığını o kaldırırmış. Yazın gelirmiş pınarın başına, otların üstüne pınardan suları atarmış atarmış atarmış iyice ıslandı mı ondan sonra üstüne yatarmış bir öğle uykusu çeker öyle gidermiş. Ben onu bir kere yapsam ertesi gün hemen bize efendim tabutu filan hazırlamaya başlarsınız. Çivilerini çakmaya başlarsınız. Öyle sağlam bir insan. Şimdi bunun oğlu

kaza ile tüfeği eskiden şeylerini fişeklerini doldururlardı evde, patlatmış yaralanmış kendi kendisini yaralamış, fena halde. Barut çünkü şakası yok, barutun. Efendim kaldırmışlar hastaneye o devirde. Tabi bizim Çanakkale'den o zaman İstanbul'a gitmek çok zor bir iş, zar zor götürmüşler hastaneye. Çünkü Çanakkale de filan hastane yok. Köyden kazaya üç saatte gidiliyor, efendim Çanakkale'ye bilmem ne kadar günde gidiliyor. Çanakkale'den İstanbul'a artık motorla şey karadumanlı vapurlarla nasıl gidiyorlarsa oraya o devirde. İstanbul da bunu hastaneye yatırmışlar. Ondan sonra babası işte bu Molla İbrahim amca efendim oğlunu görmeye gitmiş, başkaları götürmüş de hastaneye yatırmışlar. Bu da oğlunu görmeye gitmiş. İşte şu numaralı koğuşta, şu yatakta yatıyor oğlu. Şey çocuğunun ismi neyse, Halil mi neydi. Gitmiş yatakta yok. Nerde benim oğlum?

Demişler ki;

İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi raciun. Öldü kaldırdılar. Nerde?

Aşağı, hastanenin ölüleri koydukları yeri neresiyse oraya koydular. O zaman buzluğu filan da yok. Galiba alt katta koymuşlar. Bu

amca ağlaya ağlaya alt kata inmiş, ölüleri koydukları yere. Oğlunu bulmuş. Bakmış ki daha yaşıyor. Ölmeden indirmişler aşağıya. Nasıl olsa yolcu. Bir an önce götürelim diye herhalde efendim. Bu bunu sırtına yüklemiş oğlunu, almış köye getirmiş. Bizim büyüklerin anlattığına göre hatırayı anlatanların anlattığına göre, o sene kayısılarda bir kayısı olmuş, bir bol mahsul olmuş, olağanüstü. Kayısıları getirmiş oğluna ye oğlum ye, ye oğlum ye oğlum, artık neden iyi olduysa Allah'tan yaşayacağı varmış. Ama kayısıya şey yapıyorlar yani. Hüneri kayısıya bağlıyorlar anlatanlar. İyileşmiş yani kayısı böyle kıymetli bir şeydir. Haberiniz olsun o da. Afiyet olsun bulursanız yerseniz. Allah nasip etsin. Yahut yarın şeker yemeyiz. Kayısı bulup getirelim en iyisi. Bu kadar vaazdan sonra yarın uygulama. Bugün nazariye, yarın tatbikat. Bugün teori, yarın pratik. Ne kadar teorik pratik pu der gibi pratik teori pratik nazariye. Nazariyenin Türkçesi ne? Öz Türkçesi arı Türkçesi... Türkçesi yok mu nazariyenin Türkçesi?

Arı, vız ha. Uygulama, nazariye, tasarım, tasarlama efendim ötekisi de uygulama, tatbikat da uygulama. Tasarım ve uygulama. Yarın

efendim buyurun camimize gelin gençler sizi görünce çok sevindik. Efendim böyle hakanlarla, hükümdarlarla, askerlerle filan iyi oluyor namaz kılmak. Efendim yarın kayısı getirelim bari. Olan oldu bu kadar hadîsten sonra kayısı ziyafeti olsun. Gençler mi getirsin? Yok. Tasarımı kim tasarladıysa, uygulamayı da onun yapması lazım önce.

Allah hepinizden razı olsun.

El fâtiha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

[Bütün GURBET SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

